

BESZÁMOLÓ **a 2021. évi Gerő Éva és Gerő Katalin Alap nyújtotta támogatás** **felhasználásáról**

A 16. század egyik legsikeresebb és legnépszerűbb alkotása, Sebastian Münster *Cosmographia* című művének restaurálása a Gerő Éva és Gerő Katalin Alap támogatásával

2021-ben a Pannonhalmi Főapátsági Könyvtár volt a Gerő Éva és Gerő Katalin Alap kedvezményezettje. A támogatásból a 16. század egyik legsikeresebb és legnépszerűbb alkotását, Sebastian Münster *Cosmographia* című művének 1554-ben kiadott, gyűjteményünkben őrzött cseh nyelvű példányát restauráltattuk.

A Gerő Éva és Gerő Katalin Alaptól elnyerhető 300.000 Ft támogatást nem az alapítvány tőkéjéből kapta a könyvtár, hanem az alapítványt tevő dr. Gerő Gyula saját külön forrásból biztosította.

A teljes munkadíj 357.500 Ft volt, ebből 300.000 Ft-ot Gerő Gyula biztosított a Gerő Éva és Gerő Katalin Alap kapcsán, 57.500 Ft-ot pedig a könyvtár, saját forrásból.

A restaurálást Schramkó Péter, az Ars Alba Restaurátor Bt. munkatársa végezte.

A szerzőről és a mű kultúrtörténeti jelentőségéről:

Sebastian Münster (január 20, 1488 - május 26, 1552)

német térképész, kozmográfus, hebraista tudós

1505-ben belépett a ferences rendbe, de 1529-ben elhagyta a szerzetesi hivatást, sőt a katolikus egyházat is és evangélikus lett, tanár a Bázeli egyetemen. Előtte Tübingenben és Heildelbergben tanított. 1552-ben Bázelen halt meg, pestisben.

Legfontosabb munkája, a széles körben elterjedt és sok nyelvre (latin, francia, olasz, spanyol) lefordított, 1544-ben megjelent *Cosmographia*, melynek 1554-es prágai, cseh nyelvű kiadását őrizzük. Münster hat könyvben kívánta leírni az akkor ismeretes világot. A mű történelmi, földrajzi, csillagászati és más természettudományos, valamint kultúrtörténeti ismereteket ad az akkori tudományos színvonalon. A *Cosmographia* a 16. század egyik legsikeresebb és legnépszerűbb alkotása volt, 100 év alatt 24 kiadást ért meg.

Sabastian Münster több mint 70 művet írt, többek között a *Germania descriptio-t* (1530) kiadta a *Mappa Europae* (1536), *Horologiographia* címmel értekezést írt a napórák építéséről, 1531-ben, valamint a bolygók mozgásáról *Organum Uranicum*, 1536. Lefordított egy héber grammatikát, kiadott egy latin-görög-héber szótárat, nevéhez fűződik a héber biblia első latin fordításban kommentárokkal megjelentetett német kiadása *Hebraica Biblia* (1534–1535)

A kötet leírása:

Münster, Sebastian (1488-1552)

Kozmograffia cseká: to gest wypsanij o položenij kragin neb zemij y obyčegijch národuow wsseho swieta / [Sebastian Münster; Übers.:] Jan z Puchowa ... - [Prága] Praze: Jan Kosořský z Kosoře, 1554. - IIII, [2], DCCCLXXXIII, [14] fol.: ill.; 2° (38 cm)

Jelzetek:

- Régi Pannonhalmi Könyv: RPK I D 8.
- régi pannonhalmi jelzet az első kötéstábla belső oldalán: 2 V 1 [áthúzva],
2 K 1. ismeretlen jelzet az első kötéstábla belső oldalán: XXXVII. 6

- mai jelzete: 135-C-5

Bejegyzések:

- Monasterij S. Martini de S. Monte Pannoniae S.P.D. Benedicti ... Placid Magger ... [bejegyzés a címlapon]
- A címlapversón az Egyetemi Könyvtár kerek pecsétje Biblioth. Reg. Scient. Universit. Hungaricae felirattal – a II. József féle felosztás (1786) után az Egyetemi Könyvtárba került, majd a rend visszaállítás (1802) után visszakapta Pannonhalma

A könyv állapota a restaurálás előtt:

Kötés: Fehér cserzésű vaknyomásos egész bőr kötés bükkfa táblákon. Gerince csak léniával díszített, a felső bordaközben vasgallusz tintás címadat. Arcnál egykor két szíjjal és réz csatokkal záródott. A kötésbőr kiszáradt, kopott, szennyezett, a sarkakon és néhol a táblaéleken, valamint a bordák beillesztésénél hiányos. A háttábláról és a gerincről teljesen levált a bőr, az előtáblán néhány helyen még tart a ragasztó. Szíjai, csatjai elvesztek. A fatáblák arcnál hosszában repedtek, a hátsó letört darabja (a teljes tábla harmada) el is vészett. A károsodás feltehetően a csatok feszítő hatása miatt következett be. A táblák élei gondosan srégeltek, formáztak.

Könyvtest: A könyvtestet négy dupla zsinegbordára fűzték, a bindeket a táblán átbújtatva a belső felületen rögzítették. Oromszegői pergamen alapra készült gyöngyhímzések a táblák külső oldalára kiragasztva, nyílásban törtek. Gerincén két rétegben pergamen kasírozások vannak. A kasírozások beírt kódextöredékek, részben héber nyelvűek. Az alsó kasírozásvégek a táblák belsejére, a felső rétegek a táblakülsőre vannak kienyvezve. Nyílásban részben törtek.

A könyvtest első, utolsó ívei/lapjai és az előzékek megsérültek: szakadtak, gyűrtek, mállanak, hiányosak, számfülesek. A hátsó előzék két szoló lapból áll, a lapokból betáblázócsíkot hajtottak és az előzék a könyvtesthez fűzték. Az első röplap elveszett, a tükör is hiányos. Maga a címlap is nagyon rossz állapotú. A fűzés a könyvtest belsejében stabil, a bordák nyílásban alig sérültek. Az 'sss III' jelzésű levélpár (825-826. lapok) fűzéskor kimaradt, hiányoztak a fűzőlyukak is. A fűzetlen levélpár az idők folyamán kicsúszott a helyéről, a lapszélek elszakadtak, meggyűrődtek, elkoszolódtak.

A restaurálás során elvégzett munkák:

- Száraz tisztítás, portalanítás az egész könyvtesten.
- Az 'sssIII' jelzésű levélpár mosása, kiegészítése papíröntéssel, a könyvtestbe illesztése japánpapír csíkkal.
- Az előzéktükrök föláztatása, a törött táblák lefejtése a könyvtestről.
- Az első ív leemelése, a lapok mosása, savtalanítása, a hiányok kiegészítése japánpapírral.
- Az ívek, előzékek visszafűzése.
- A gerinckasírozás és az oromszegők konzerválása. A gerincen a szakadt kasírozás megerősítése vászoncsíkkal.
- Az első fatábla ragasztása enyvvel, rejtett csapolással történő megerősítése. A háttábla hiányának pótlása új bükkfával, az előtáblához hasonlóan csapolással rögzítve.
- A bőr konzerválása likkerrel, a hiányok pótlása fehér cserzésű bőrrel.
- Betáblázás az eredeti bindek visszafűzésével, a bőr felhúzása egy lépésben.
- A bőrhiányok kiegészítése.
- A csatokat nem pótoltuk, hogy ne okozzanak feszültséget a fatáblák belsejében.
- Tárolódoboz készítése.

Képek:

Restaurálás előtt:

Restaurálás közben:

Restaurálás után:

